

**МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ
БЕЛОРУССКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ФИЛОЛОГИЧЕСКИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра русского языка**

ЧЖАН Хайфэн

**ЛЕКСЕМЫ С НЕПОЛНОГЛАСИЕМ И ПОЛНОГЛАСИЕМ В
«ПОВЕСТИ ВРЕМЕННЫХ ЛЕТ» ПО ЛАВРЕНТЬЕВСКОМУ СПИСКУ:
ФУНКЦИОНАЛЬНО-СТИЛИСТИЧЕСКИЙ АСПЕКТ**

Аннотация к магистерской диссертации

специальность 1-21 80 11 «Языкознание»

Научный руководитель
Матюнова Антонина Александровна
кандидат филологических наук,
доцент

Минск, 2024

ОБЩАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА РАБОТЫ

Ключевые слова: ЦЕРКОВНОСЛАВЯНСКИЙ ЯЗЫК, ДРЕВНЕРУССКИЙ ЛИТЕРАТУРНЫЙ ЯЗЫК, ЛЕТОПИСЬ, ПОВЕСТЬ ВРЕМЕННЫХ ЛЕТ, ЛАВРЕНТЬЕВСКАЯ ЛЕТОПИСЬ, ЯЗЫКОВОЙ КОНТАКТ, ЯЗЫКОВОЙ ДУБЛЕТ, СЛОВО-ВАРИАНТ, ПОЛНОГЛАСИЕ, НЕПОЛНОГЛАСИЕ, ФУНКЦИОНИРОВАНИЕ, ИСТОРИЧЕСКАЯ СТИЛИСТИКА, ТРАДИЦИОННАЯ ФОРМУЛА.

Объект исследования – 238 неполногласных и 158 полногласных лексем, извлеченных из текста ПВЛ по Л-списку. Их частотность составляет соответственно 1524 словоупотребления и 1034 словоупотребления.

Предмет исследования – функционирование неполногласных и полногласных лексем в тексте ПВЛ по Л-списку.

Цель работы – выделить и систематизировать критерии анализа функционирования НЛ и ПЛ; установить функционально-стилистические особенности НЛ и ПЛ в тексте ПВЛ по Л-списку.

В соответствии с целью поставлены следующие **задачи**:

- 1) сформировать корпус анализируемого фактического материала в виде электронной картотеки;
- 2) выделить и систематизировать критерии анализа функционирования НЛ и ПЛ;
- 3) провести комплексный функционально-стилистический анализ каждой лексемы в соответствии с выделенными критериями;
- 4) установить общую картину функционирования НЛ и ПЛ в соответствии с выделенными критериями.

Методы исследования: сплошная выборка, классификация, сравнительно-исторический метод, описательный метод, контекстуальный анализ, количественный метод.

Результаты исследования и их новизна: в процессе исследования выделены и систематизированы критерии анализа функционирования НЛ и ПЛ в древнерусских памятниках. Выявлено, что 1) по сравнению с ПЛ, НЛ имеют гораздо большую возможность употребляться в отрывках, заимствованных из источников нерусского происхождения; 2) по сравнению с ПЛ, НЛ имеют гораздо большую возможность употребляться во фрагментах религиозной тематики; 3) лексемы обеих групп имеют почти одинаковую возможность употребляться в прямой речи, однако НЛ употребляются для окнижения повествования, а ПЛ – для фактографичности повествования; 4) ПЛ имеют гораздо большую возможность ассоциироваться с представлением «свой», а НЛ являются нейтральными по отношению к оппозиции «свой-чужой»; 5)

структурно соотносительность во многом определяет семантическую соотносительность НЛ и ПЛ и их возможность чередования; 7) НЛ имеют большую возможность развивать другие значения, в том числе и абстрактные; 8) в целом НЛ характеризуются высокой книжностью, а ПЛ – нейтральностью; 9) НЛ имеют большую возможность употребляться в традиционных формулах; 10) чередование НЛ и ПЛ в тексте свидетельствует о их функционально-стилистическом сближении.

Структура магистерской диссертации: данная работа состоит из введения, общей характеристики работы, трех глав, заключения, списка использованной литературы и двух приложений, содержащих исследуемые НЛ и ПЛ. Общий объем магистерской диссертации составляет 75 страниц. Список использованной литературы включает 93 позиции.

АГУЛЬНАЯ ХАРАКТЕРЫСТЫКА ПРАЦЫ

Ключавыя словы: ЦАРКОЎНАСЛАВЯНСКАЯ МОВА, СТАРАЖЫНТНАРУСКАЯ ЛІТАРАТУРНАЯ МОВА, ЛЕТАПІС, АПОВЕСЦЬ МІНУЛЫХ ГАДОЎ, ЛАЎРЭНЦЬЕЎСКІ ЛЕТАПІС, МОЎНЫ КАНТАКТ, МОЎНЫ ДУБЛЕТ, СЛОВА-ВАРЫАНТ, ПОЎНАГАЛССЕ, НЯПОЎНАГАЛССЕ, ФУНКЦЫЯВАННЕ, ГІСТАРЫЧНАЯ СТЫЛІСТЫКА, ТРАДЫЦЫЙНАЯ ФОРМУЛА.

Аб'ект даследавання – 238 непаўнагалосных і 158 паўнагалосных лексем з тэксту ПВЛ па Л-спісе. Іх частотнасць складае адпаведна 1524 словаўжыванні і 1034 словаўжыванні.

Прадмет даследавання – функцыянаванне непаўнагалосных і паўнагалосных лексем у тэксце ПВЛ па Л-спісе.

Мэта працы – выдзеліць і сістэматызаваць крытэрыі аналізу функцыянавання НЛ і ПЛ; устанавіць функцыянальна-стылістычныя асаблівасці НЛ і ПЛ у тэксце ПВЛ па Л-спісе.

У адпаведнасці з мэтай пастаўлены наступныя **задачы**:

- 1) сфарміраваць корпус прааналізаванага фактычнага матэрыялу ў выглядзе электроннай картатэкі;
- 2) вылучыць і сістэматызаваць крытэрыі аналізу функцыянавання НЛ і ПЛ;
- 3) правесці комплексны функцыянальна-стылістычны аналіз кожнай лексемы ў адпаведнасці з выдзеленымі крытэрамі;
- 4) устанавіць агульную карціну функцыянавання НЛ і ПЛ у адпаведнасці з выдзеленымі крытэрамі.

Метады даследавання: суцэльная выбарка, класіфікацыя, параўнальна-гістарычны метады, апісальны метады, кантэкстуальны аналіз, колькасны метады.

Вынікі даследавання і іх навізна: у працэсе даследавання выдзелены і сістэматызаваны крытэрыі аналізу функцыянавання НЛ і ПЛ у старажытнарускіх помніках. Выяўлена, што 1) у параўнанні з ПЛ, НЛ маюць значна большую магчымасць ужывацца ва ўрыўках, запазычаных з крыніц нярускага паходжання; 2) у параўнанні з ПЛ, НЛ маюць значна большую магчымасць ужывацца ў фрагментах рэлігійнай тэматыкі; 3) лексемы абедзвюх груп маюць амаль аднолькавую магчымасць ужывацца ў прамой гаворцы, аднак НЛ ужываюцца для акніжэння апавядання, а ПЛ – для фактаграфічнасці апавядання; 4) ПЛ маюць значна большую магчымасць асацыявацца з прадстаўленнем «свой», а НЛ з'яўляюцца нейтральнымі ў адносінах да апазіцыі «свой-чужы»; 5) структурна суадноснасць шмат у чым вызначае семантычную суадноснасць НЛ і ПЛ і іх магчымасць чаргавання; 7) НЛ маюць вялікую

магчымасць развіваць іншыя значэнні, у тым ліку і абстрактныя; 8) у цэлым НЛ характарызуюцца высокай кніжнасцю, а ПЛ – нейтральнасцю; 9) НЛ маюць вялікую магчымасць ужывацца ў традыцыйных формулах; 10) чаргаванне НЛ і ПЛ у тэксце сведчыць аб іх функцыянальна-стылістычным збліжэнні.

Структура магістарскай дысертацыі: дадзеная праца складаецца з уводзінаў, агульнай характарыстыкі працы, трох раздзелаў, заключэння, спісу выкарыстанай літаратуры і двух дадаткаў, якія змяшчаюць даследаванні НЛ і ПЛ. Агульны аб'ём магістарскай дысертацыі складае 75 старонак. Спіс выкарыстанай літаратуры ўключае 93 пазіцыі.